

การศึกษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมจังหวัดภูเก็ตเพื่อการพัฒนาภาพลักษณ์ ของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต

A Study on Phuket Architectural Identity for Image Development of a Spa Business

อรไท ครุทเวช^{1*}, นิติพงษ์ ทนน้ำ², วรพจน์ ตรีสุข¹, และ สรนารถ สินธุไรพันธ์³

Oratai Krutwaysho^{1*}, Nitipong Thonnam², Worrapot Treesuk¹, and Soranart Sinuraibhan³

Abstract

This study aims to examine Phuket architectural identity for alternative approaches of image development in a Phuket spa business. The ultimate goal of this research is to enhance marketing competitiveness by fostering a unique and notable image leading to customer loyalty and satisfaction.

The research employed qualitative methods. The key technique for data collection was in-depth interviews and focus group interviews. The key informants were 28 direct stakeholders from the tourism and spa industry in Phuket. These also included local representatives whose expertise was local history, arts, and culture. The informants were divided into five groups. These included non-local spa business entrepreneurs, local spa entrepreneurs, local leaders, architecture and tourism academia and associations, and tourism organizations. Various field trips to spa businesses and arts and culture venues were made in three districts. Direct observation and documentation analysis were also supplemented to the data analysis.

The research findings highlighted that Phuket architecture has been influenced by diverse existing local cultures. However, the architecture can be categorized into four different themes: Southern Thai

¹วิทยาลัยการท่องเที่ยวนานาชาติ, ²คณะวิทยาการจัดการ ^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

³คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10220

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: okrutwaysho@pkru.ac.th)

รับบทความวันที่ 4 พฤษภาคม 2561 รับลงตีพิมพ์วันที่ 20 กันยายน 2561

dwelling, Thai-Muslim houses, Chinese-colonial architecture, and local Chinese commercial buildings. As a result, the four themes have a great impact on the physical structures or architecture styles that are being employed in the spa business, which led to an even greater diversity of architectural styles. There are also other significant factors affecting the architecture design which include owner preference, local civilization, and natural elements. The research proposes two characters for a unique and notable physical structure in a spa business, functional and emotional characters. The two characters consist of sub-elements which are natural, physical, socio-cultural, technological, aesthetical, and sentimental elements. Interestingly, the research findings also highlighted that an alternative unique physical structure for a spa business should be an integrated approach synchronizing three notable themes: the Andaman Sea, local arts and culture, and Phuket's diverse local cultures. The three themes are deemed to be a crucial character leading to unique, notable and accurate physical structure for better business competitiveness at both national and international level.

Keywords: *architecture, architectural identity, spa business, Phuket*

บทคัดย่อ

การศึกษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมจังหวัดภูเก็ตเพื่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ตและธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาจากลักษณะเด่นทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบทางเลือกเพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตเพื่อต่อยอดภาพลักษณ์ และการจัดจำของสินค้าและบริการของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีความรู้โดยตรงกับสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม และธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มธุรกิจสปาเอกชน กลุ่มธุรกิจสปาท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มหน่วยงานการท่องเที่ยว ทั้งหมด 28 คน โดยมีการสังเกตตรง การลงพื้นที่ศึกษาสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต การลงพื้นที่ของธุรกิจสปาในเขต 3 อำเภอ และการวิเคราะห์เอกสาร เป็นเครื่องมือเสริมในการวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายอันเป็นผลมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต อย่างไรก็ตาม สามารถจำแนกได้โดยกว้าง 4 ประเภท คือ เรือนไทย-พื้นบ้านทางใต้ ที่อยู่อาศัยแบบไทยมุสลิม สถาปัตยกรรมจีนผสมอาณานิคม และสถาปัตยกรรมตึกแถว ทั้งนี้เป็นผลให้โครงสร้างทางกายภาพของธุรกิจสปามีความหลากหลายทางโครงสร้างกายภาพเช่นกัน โดยมีองค์ประกอบอื่นที่ส่งผลต่อการออกแบบทางสถาปัตยกรรม เช่น อิทธิพลของเจ้าของกิจการท้องถิ่น อารยธรรมในพื้นที่และธรรมชาติในพื้นที่ โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้เสนอแนะการสร้างลักษณะเด่นทางกายภาพของธุรกิจสปาไว้ 2 ลักษณะ ซึ่งจำแนกระหว่างลักษณะตามหน้าที่ (Function) และลักษณะทางความรู้สึก (Emotion) โดยทั้งสองลักษณะมีองค์ประกอบย่อย คือ ด้านธรรมชาติ ด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านความงาม และ

ด้านความรู้ลึก โดยผลการศึกษานี้ทำให้ผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิด 3 แนวคิด คือ ท้องทะเล อันดามัน ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และการบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต เพื่อพัฒนาให้เป็นลักษณะเด่นในโครงสร้างสถาปัตยกรรมอันจะก่อให้เกิดลักษณะเด่นที่จดจำง่าย เหมาะสม และเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันทั้งระดับชาติและสากล

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรม, เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม, ธุรกิจสปา, ภูเก็ต

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยจัดเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติและของภูมิภาค เนื่องจากเม็ดเงินที่ได้จากธุรกิจท่องเที่ยวและบริการของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมากถึง 1.65 ล้านบาท และมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งสิ้น 32.6 ล้านคน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายผลักดันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยวางเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้รับรางวัลต่าง ๆ ระดับนานาชาติจากหลายหน่วยงาน เช่น รางวัลสาขาคุ้มค่าเงินด้านการท่องเที่ยว จากการจัดอันดับของ World Travel Mart และรางวัล World Best Tourist Country ซึ่งจัดโดย Norwegian Grand Travel Award ของประเทศนอร์เวย์ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทย ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างประเทศในระดับที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องพัฒนาคุณลักษณะด้านสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เข้ากับความต้องการและค่านิยมที่เปลี่ยนไปของตลาดการท่องเที่ยว ตลอดจนแนวโน้มการท่องเที่ยวยุคใหม่ โดยกรมการท่องเที่ยวได้วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวในตลาดโลกไว้อย่างน่าสนใจว่า นักท่องเที่ยวในอนาคตต้องการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่มีสาระความรู้มากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นอาวุธที่สำคัญในการค้นหาสิ่งที่ต้องการ (กรมการท่องเที่ยว, 2560) ทั้งนี้ กระแสรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ โดยจะเห็นได้ว่าตลาดการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมีการเติบโตมากขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสุขภาพของประเทศ เช่น การนวดตัว การขัดตัว วารีบำบัด การบำบัดด้วยน้ำมันหอมระเหย หรือที่รู้จักกันดีในนามของธุรกิจสปา ซึ่งหมายถึง ธุรกิจที่เปิดสถานบริการเพื่อสุขภาพ หรือสถานพยาบาลที่ให้บริการลูกค้าทั่วไปด้วยศาสตร์การนวดเพื่อสุขภาพ การปฏิบัติต่อร่างกายเพื่อสุขภาพ และการใช้น้ำเพื่อสุขภาพเป็นบริการหลักเพื่อปรับความสมดุลของร่างกายและจิตใจ โดยให้คำแนะนำด้านบริการที่จัดไว้ตามหลักวิชาการ โภชนาการ การปรับพฤติกรรมตามหลักการแพทย์สากล และการสร้างหลักสุขภาพด้วยศาสตร์การแพทย์ทางเลือก (กระทรวงพาณิชย์, 2558) ประกาศกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2547 ได้กำหนดธุรกิจสปาไว้ 3 รูปแบบ คือ 1) กิจการสปาเพื่อสุขภาพ 2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพ 3) กิจการนวดเพื่อเสริมสวย และพบว่า มีธุรกิจสปารวมทั้งประเทศจำนวน 876 แห่ง ซึ่งสามารถรองรับลูกค้าของธุรกิจสปาต่อวันได้มากถึง 37,282 คน เป็นที่น่าสนใจว่าสภาวะตลาดและแนวโน้มการแข่งขันของประเทศไทยพบว่า สปาของประเทศไทยได้รับความนิยมสูงสุดในแถบเอเชียแปซิฟิก อันเป็นผลมาจากปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติที่

เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นสำคัญ รวมถึงการจดทะเบียนสถานที่ให้บริการทุกแห่ง และการออกใบรับรองพนักงาน ทำให้สภาของประเทศไทยเลื่อนขึ้นเทียบเท่ามาตรฐานสากลยิ่งขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2547)

อย่างไรก็ตาม สภาวะตลาดและการแข่งขันในประเทศ พบว่า อุตสาหกรรมสปาในประเทศไทยขยายตัวอย่างชัดเจน แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายเล็ก และจำนวนธุรกิจสปาส่วนใหญ่จัดอยู่ในรูปแบบสปา รีสอร์ท โดยการจ้างงานของธุรกิจสปาประมาณร้อยละ 20 ของสปาเหล่านี้ดำเนินการอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต (สถาบันพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2551) ภายใต้แนวคิดการให้บริการที่หลากหลาย ธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตประสบภาวะการแข่งขันกันเอง ตลอดจนการขาดอัตลักษณ์ที่ต่อยอดภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาของจังหวัดภูเก็ตต่อตลาดในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาสามารถพัฒนาได้จากทรัพยากรบุคคล แหล่งวัตถุดิบ (สมุนไพร) ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม โดยปัจจัยสุดท้ายสามารถพัฒนาได้จากการหล่อหลอมวัฒนธรรมของชาติและเสน่ห์ของวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ซึ่งนอกจากการให้บริการแล้วยังรวมถึงลักษณะเด่นของโครงสร้างทางกายภาพของธุรกิจสปา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย เนื่องจากการศึกษาประเด็นนี้มีอยู่ไม่มาก และเป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจสปาและสมาคมสปาจังหวัดภูเก็ต ประกอบกับผลการศึกษามีสามารถนำไปสู่การต่อยอดภาพลักษณ์สินค้าและบริการของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต เพื่อสร้างการรับรู้ตราสินค้าของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต ตลอดจนเพื่อสร้างการจดจำและความจงรักภักดีกับสินค้าและบริการของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต และธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาจากลักษณะเด่นทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อเสนอรูปแบบทางเลือกเพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต เพื่อต่อยอดภาพลักษณ์ และการจดจำของสินค้าและบริการของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานสถาปัตยกรรมเป็นแหล่งรวมของงานศิลปะทางกายภาพเกือบทุกชนิด และมักมีรูปแบบแสดงเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งเรียกผู้สร้างงานสถาปัตยกรรมว่า สถาปนิก งานของสถาปัตยกรรมสามารถแบ่งลักษณะออกได้เป็น 3 แขนง ดังนี้ คือ

1. สถาปัตยกรรมออกแบบก่อสร้าง เช่น การออกแบบสร้างตึกอาคาร บ้านเรือน เป็นต้น
2. ภูมิสถาปัตยกรรม เช่น การออกแบบวางผัง จัดบริเวณ วางผังปลูกต้นไม้ จัดสวน เป็นต้น
3. สถาปัตยกรรมผังเมือง ได้แก่ การออกแบบบริเวณเมืองให้มีระเบียบ มีความสะอาด มีความรวดเร็วในการติดต่อ และถูกหลักสุขาภิบาล

วิลลิสท์ ทรายงกูร (2536) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สถาปัตยกรรม” ว่า หมายถึง อาคารหรือ

สิ่งก่อสร้างรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสิ่งปลูกสร้างนั้น ที่มาจากการออกแบบของมนุษย์ด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะ การจัดวางที่ว่าง ทักษะศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย สถาปัตยกรรมยังเป็นสื่อความคิด และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมในยุคนั้น ๆ ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า สถาปัตยกรรม หมายถึง อาคารหรือโครงสร้างหรือสิ่งก่อสร้างที่ได้รับการออกแบบ โดยใช้ศาสตร์ทางศิลปะ ทักษะศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง ทั้งนี้ เพื่อใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของงานอาคาร โครงสร้าง หรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านสถาปัตยกรรม องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบแผนผัง หมายถึง ลักษณะทางกายภาพในแนวระนาบทางนอน ที่บ่งบอกถึงที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ว่าง ขอบเขต และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นในผัง ซึ่งแตกต่างกันตามความต้องการของแนวความคิดในการออกแบบ เช่น ในงานพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมของไทยมีการแบ่งพื้นที่ภายในออกเป็น เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตธรณีสงฆ์ โดยแต่ละเขตมีองค์ประกอบแผนผังที่มีแบบอย่างลักษณะเฉพาะตัว ตามหน้าที่ของประโยชน์ใช้สอยหรือคติสัญลักษณ์ในทางพุทธศาสนา

2. องค์ประกอบอาคาร หมายถึง ส่วนของอาคารที่ประกอบหรือประดับตกแต่งขึ้นด้วยองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ เพื่อให้อาคารสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงแข็งแรง ทั้งมีความประณีตงดงาม และสื่อแสดงออกถึงความหมายหรือคติในทางพุทธปรัชญาได้อย่างสมบูรณ์ (สมคิด จิระทัศนกุล, 2533) ทั้งนี้ วิมลสิทธิ์ ทรายกุล (2536) จำแนกองค์ประกอบอาคารเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) องค์ประกอบโครงสร้าง หมายถึง ชิ้นส่วนของวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาต่อ หรือยึดโยง หรือประกอบรวมกันขึ้นเป็นโครงร่างของอาคาร ตามกรรมวิธีหรือกระบวนการก่อสร้างที่เป็นระบบ ภายใต้กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนทางการช่างของกลุ่มชนหรือสังคมนั้น ๆ

(2) องค์ประกอบตกแต่ง หมายถึง ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ทำขึ้น เพื่อเสริมแต่งให้อาคารมีความสวยงามยิ่งขึ้น

การออกแบบสถาปัตยกรรม ควรมีเหตุผลสนับสนุนที่ดี ได้แก่ การพิจารณาความเหมาะสมของที่ตั้งทางด้านภูมิอากาศ ภูมิประเทศ วิเคราะห์กฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งวิเคราะห์ที่ตั้งแล้วเสร็จ จึงจะกำหนดรายละเอียดวัตถุประสงค์ได้เต็มที่ ขณะเดียวกันการวิเคราะห์ที่ตั้งไม่สามารถดำเนินไปได้จนกว่ามีวัตถุประสงค์เบื้องต้นว่าต้องการอาคารประเภทและขนาดใดชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ที่ตั้งและการพัฒนาโครงการมีความเกี่ยวข้องกันโดยรวม

จะเห็นได้ว่า สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น แต่สิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติก็เป็นตัวกำหนดลักษณะสถาปัตยกรรมด้วย สภาพแวดล้อมในที่ถิ่นที่จะออกแบบอาคาร เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึง และพยายามแก้ไขให้ผู้ที่จะอยู่อาศัยในอาคารมีความสะดวกสบายและปลอดภัยจากการพิจารณาทั่ว ๆ ไป จะเห็นว่าสภาพแวดล้อมพื้นโลกแต่ละบริเวณไม่เหมือนกัน การออกแบบอาคารแต่ละแห่งจึงต้องศึกษาลักษณะธรรมชาติบริเวณนั้นอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ อนุวิทย์ เจริญสุขกุล (2521) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไว้ว่า จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การออกแบบ

สถาปัตยกรรมจำเป็นต้องพิจารณารายละเอียดจากองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านเพื่อนำไปสู่การออกแบบงานสถาปัตยกรรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ทั้งกายและใจ จึงเสนองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบทางธรรมชาติ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม องค์ประกอบทางเทคโนโลยี และองค์ประกอบทางความงาม

ธุรกิจสปาในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาครัฐ โดยมีการส่งเสริมธุรกิจสปาให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย จึงทำให้ธุรกิจสปาในประเทศไทยเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ประกอบกับประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงามมากมายและมีเอกลักษณ์เฉพาะ จึงทำให้มีการประยุกต์ใช้กับธุรกิจสปาได้อย่างลงตัว ปัจจุบันธุรกิจสปาถือได้ว่าเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้การท่องเที่ยวมากเป็นจำนวนหนึ่ง โดยประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศแรกที่มีการกำหนดมาตรฐานการบริการด้านสปาเพื่อสุขภาพออกอย่างชัดเจน ซึ่งมีการกำหนดคำจำกัดความตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพและเสริมสวยตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546) มีใจความดังนี้ “กิจการสปาเพื่อสุขภาพ หมายความว่า การประกอบกิจการที่ทำให้การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพ โดยบริการหลักที่จัดไว้ประกอบด้วย การนวดเพื่อสุขภาพ และการใช้น้ำเพื่อสุขภาพ โดยอาจมีบริการเสริมประกอบด้วย เช่น การอบเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โภชนาการบำบัดและการควบคุมอาหาร โยคะ และการทำสมาธิ การใช้สมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์สุขภาพ ตลอดจนการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ” ดังนั้น ความหมายของคำว่า “สปา” สามารถสรุปได้ว่า สปา หมายถึง การบำบัดโรคประเภทหนึ่งที่มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ น้ำ โดยเริ่มแรกจะใช้แหล่งน้ำทางธรรมชาติโดยเฉพาะน้ำพุร้อน ซึ่งมีแร่ธาตุต่าง ๆ มากมายที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายนำมาบำบัดโรคทางกาย อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้ที่ได้รับการบำบัดได้รับความสุขทางใจคือความผ่อนคลาย ความสบาย ก่อให้เกิดความสงบทางอารมณ์ ทั้งนี้ สามารถนำการบำบัดด้วยน้ำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์การบำบัดรูปแบบอื่น ๆ เช่น การนวด โยคะ เป็นต้น อีกทั้งสปาสามารถสร้างบรรยากาศความผ่อนคลายทั้งรูป รส กลิ่น และเสียง

นภารัตน์ ศรีละพันธ์ (2554) กล่าวว่า สมาพันธ์สปาระหว่างประเทศ หรือ The International Spa Association (ISPA) ได้เสนองค์ประกอบที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้

1. น้ำ (Water) สามารถนำไปใช้ได้หลายรูปแบบทั้งภายใน เช่น การดื่ม การกิน และภายนอก เช่น การอบ การแช่ หรือนำมาเป็นส่วนประกอบในการบริการ และการตกแต่งสถานที่

2. การบำรุง (Nourishment) เช่น อาหารสุขภาพ เครื่องดื่มสมุนไพร และสารอาหารบำรุงต่าง ๆ

3. การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย (Movement Exercise & Fitness) การเคลื่อนไหวในท่าทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ กัน สร้างความกระปรี้กระเปร่า เพิ่มพลังงาน เช่น การออกกำลังกายแบบต่าง ๆ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ

4. การสัมผัส (Touch) เช่น การนวดและการสัมผัสที่สื่อสารความรู้สึกต่าง ๆ ให้ความรู้สึกที่อบอุ่น ผ่อนคลาย และบำบัดอาการปวดเมื่อย

5. กิจกรรมสุขภาพที่บูรณาการ (Integration) เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างกาย ความคิด จิตใจ จิตวิญญาณ กับสภาพแวดล้อม

6. ศาสตร์ด้านความงาม (Aesthetics) การบำรุงรักษาความงามกับกระบวนการที่ใช้ผลิตภัณฑ์พืชพรรณธรรมชาติสมุนไพรต่าง ๆ ที่มีผลกับร่างกายมนุษย์

7. สภาพแวดล้อม (Environment) ประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมที่ดี สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม การออกแบบตกแต่ง รูปแบบบรรยากาศที่ดี ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย

8. การแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม (Art, Culture & Social) เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่สร้างความสุนทรีย์และประทับใจ ในเวลาที่ได้พักผ่อนและมีสังคมที่ดีกับมิตรสหาย

9. เวลา และจังหวะ (Time, Space, Rhythms) ตระหนักถึงการใช้เวลาและจังหวะชีวิตที่ได้ดูแลสุขภาพให้แกตนเอง มีเวลาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพโดยสอดคล้องกับวงจรธรรมชาติ

10. ระบบการบริหารจัดการที่ดี (Management and Operation System) มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ เว็บไซต์ The International Spa Association (2013) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสปาไว้ว่า สปา คือ สถานที่ ที่รวมเอาศาสตร์และศิลป์ผนวกกัน เพื่อให้ได้สุนทรีย์ภาพของความงามและการผ่อนคลายไว้อย่างสมดุล ดังนั้น สปา จึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. รูป (Form) หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ที่สัมผัสได้ด้วยสายตาที่มองเห็น และบ่งบอกได้ถึงความรู้สึกและอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ สีที่มองเห็นแต่ละวัน เช่น สีแดงเป็นสีแห่งพลัง หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีสีแดงมากเกินไป จะรู้สึกเหนื่อยจนอาจหมดแรงได้ สีต่าง ๆ ยังสามารถช่วยในการบำบัดรักษาโรคต่าง ๆ ได้อีกด้วย เช่น สีเขียวมีคุณสมบัติในการสมานรอยร้าวของกระดูกได้ ซึ่งรูปที่เห็นสามารถสัมผัสได้ สามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกที่สร้างสรรค์ สดชื่น และสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับจิตใจได้

2. รส (Taste) หมายถึง รสชาติของอาหาร เป็นสิ่งที่ส่งผลต่ออารมณ์ของคนได้เป็นอย่างมากทีเดียว เช่น เมื่อกินช็อกโกแลตมากเกินไป ช่วงแรกจะรู้สึกสดชื่นแต่สักพักจะรู้สึกอึดอัดและหงุดหงิด ซึ่งรสนิยมตามศาสตร์ของสปาแล้วนอกจากสัมผัสที่อร่อยแล้วยังต้องดีต่อสุขภาพอีกด้วย

3. กลิ่น (Scent) หมายถึง กลิ่นต่าง ๆ ที่สัมผัสได้จากโสตประสาทที่ผ่านเข้ามาทางจมูก โลกของเรามีกลิ่นอยู่มากมาย บางกลิ่นก็สามารถแยกได้ว่าเป็นกลิ่นของอะไรมาจากไหน แต่บางกลิ่นก็ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าเป็นกลิ่นอะไร กลิ่นตามศาสตร์ของสปาต้องเป็นกลิ่นที่สร้างความดีมีค่าขึ้นให้กับผู้ที่ได้รับกลิ่นนั้น กลิ่นของสปา หมายถึง กลิ่นแห่งการบำบัด (Aromatherapy) เป็นกลิ่นที่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น น้ำมันหอมระเหย (Essential Oil) เมื่อได้สูดดม หรือสูบลูบได้ กลิ่นของน้ำมันหอมระเหยจะซึมเข้าสู่ผิวหนังและมีสรรพคุณในทางบวก ช่วยทำให้รู้สึกผ่อนคลาย

4. เสียง (Sound) เสียงสามารถแทรกซึมเข้าถึงทุกอณูแห่งความรู้สึกของมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์ ไม่ว่าจะเป็นเสียงจากธรรมชาติหรือบทเพลงซึ่งรังสรรค์ออกมาจากความรู้สึกนึกคิดของคน ทำนองเพลงมักจะเกิดจากแรงขับภายใน ที่เรียกว่า Motif ของผู้แต่ง ทำนองที่มีลีลาเชิงซ้ำ เคล้าบรรยากาศเศร้า เรียกว่า Minor Mode จะให้ความรู้สึกเศร้า ส่วนทำนองที่ประกอบไปด้วยจังหวะเร็วในแบบ Major Mode ทำให้รู้สึกสดชื่นรื่นเริง ทั้งนี้ เพราะดนตรีมีความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ ระบบประสาท และภูมิคุ้มกันโรค

5. สัมผัส หมายถึง สัมผัสที่ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย สบายตัว และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของคน โดยอาจเป็นสัมผัสจากการนวดน้ำมัน หรือความรู้สึกนุ่มนวลดูงามระเหยของดอกไม้ที่ได้ลอยลงไปในอ่าง จะให้ความรู้สึกสบาย ผ่อนคลาย หรือสัมผัสของสายน้ำเย็น ๆ แรง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและระบบการล้างพิษของเซลล์ผิว ทำให้ผิวเนียนเรียบขึ้นก็ได้

กล่าวได้ว่า สปา คือ ศาสตร์ที่รวมเอาสัมผัสทั้ง 5 ไว้ในทีเดียวกันได้อย่างลงตัวและสมดุลนั่นเอง ดังนั้น องค์ประกอบของสปา สามารถสรุปได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) องค์ประกอบสปาในลักษณะของการบริหารจัดการ อันได้แก่ น้ำ การบำรุง การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย การสัมผัส กิจกรรมบูรณาการ ศาสตร์ด้านความงาม สภาพแวดล้อม การแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม เวลาและจังหวะ และระบบการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้ ในส่วนที่ 2) องค์ประกอบในศาสตร์ของการบำบัด อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส

สำหรับด้านสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นอันดามันจัดได้ว่าสามารถสะท้อนลักษณะอันโดดเด่นและหลากหลายของนาวัฒนธรรมของพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยสามารถแบ่งสถาปัตยกรรมอย่างกว้าง ๆ ได้ 3 รูปแบบ คือ เรือนไทยพื้นบ้านทางใต้ ที่อยู่อาศัยแบบไทยมุสลิม และสถาปัตยกรรมจีนผสมอาณานิคม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมของ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (2536) สามารถสรุปรายละเอียดของสถาปัตยกรรมทั้ง 3 รูปแบบได้ดังนี้

1. เรือนไทยแบบพื้นบ้านทางใต้ เป็นเรือนยกพื้นสูงพอหนีน้ำท่วม แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะดูเตี้ยกว่าเรือนไทยในภาคอื่น ๆ เพราะเสาเรือนไม่สูงเท่า จึงทำให้ได้ฐานบ้านไม่โอโถงพอที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัย แต่จะใช้เป็นเพียงที่เก็บข้าวของเท่านั้น ผังพื้นของบ้านที่เห็นกันเป็นประจำแบบหนึ่งนั้น จะประกอบด้วย เรือนรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าหลายเรือน จัดเรียงเป็นรูปตัวอุรอบ ๆ ชานบ้านที่ยกระดับ เมื่อมีความจำเป็นก็จะมีการต่อเติมเรือนให้พื้นชานเชื่อมต่อกัน คล้ายคลึงกับวิธีการขยายบ้านของภาคอื่น ๆ บ้านใดหน้าบ้านจะตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางของชานเรือน และมักต้องลอดใต้ซุ้มประตู ฝาเรือนเป็นไม้ขัดแตะเช่นเดียวกับเรือนไทยพื้นบ้านของทางภาคกลาง อีกอย่างหนึ่งที่คล้ายคลึงกันก็คือหลังคาจั่ว แต่ของทางใต้นิยมประดับประดาหน้าจั่ว (ทางใต้เรียกว่า “หุ้มกลอง”) โดยสลักเป็นรูปปริศมีพระอาทิตย์ (เป็นรูปแบบที่พบตามบ้านในกลันตันด้วย) ซึ่งสื่อความหมายของยามอรุณรุ่งและยามอัสดง ส่วนบันลุ่มปีกนกของบ้านทางใต้นั้นไม่ทำเป็นกระหนกเปลวที่ยอดเหมือนกับบ้านทางเหนือและทางภาคกลาง

2. ที่อยู่อาศัยแบบไทยมุสลิม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แบบบ้านของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ซึ่งเห็นกันมากในจังหวัดใต้สุดนั้นเป็นบ้านแบบที่ได้อิทธิพลจากทางสถาปัตยกรรมมลายู โดยผสมผสานองค์ประกอบบางอย่างของยุโรปด้วย สิ่งที่แยกแยะเห็นความแตกต่างชัดเจนที่สุด คือ รูปแบบของหลังคา มิให้เห็นโดยทั่วไปสองแบบ คือ หลังคาปั้นหยา และหลังคาจั่วมนิลา ซึ่งแบบหลังนี้เชื่อกันว่ารับมาจากชาวต่างชาติในอินโดนีเซีย แทนที่จะยกพื้นด้วยเสาเรือนไม้ เรือนไทยมุสลิมจะก่ออิฐโอบปูนที่โคนเสา ชั้นล่างของบ้านสูงพอที่จะใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหรือจัดงานได้ ภายในบ้านมักไม่กั้นฝาแยกห้อง แต่แยกส่วนต่าง ๆ ของบ้านออกจากกันด้วยการสร้างพื้นต่างระดับ ในบางบ้านพบพื้นต่างระดับถึงสี่ชั้น ชั้นสูงสุดคือที่หลับนอน ส่วนชั้นต่ำสุดคือบริเวณที่ใช้ประกอบอาหาร บ้านไทยมุสลิมไม่มีฝาเพดาน แต่มีช่องอากาศ

ที่มักจะสลักเสลาด้วยลวดลาย ช่วยให้เกิดการถ่ายเทอากาศ และลดความร้อนและความชื้น นอกจากนี้หน้าต่างบ้านมักจะมีความสูงจากพื้นขึ้นไป และติดลูกกรงกันตก

3. สถาปัตยกรรมจีนผสมอาณานิคม อิทธิพลทางสถาปัตยกรรมจากยุโรป เริ่มแทรกซึมเข้ามาสู่ราชอาณาจักรสยามในพุทธศตวรรษที่ 24 แต่ในภาคใต้นั้น มิได้มาจากกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นแหล่งรับวัฒนธรรมตะวันตกสูงที่สุด แต่ผ่านทางชุมชนชาวจีน โดยเฉพาะที่มาตั้งรกรากอยู่ตามเมืองท่าค้าขายต่าง ๆ เพราะชาวจีนเหล่านี้มีสัมพันธภาพยาวนานกับชุมชนในดินแดนที่อยู่ในปกครองของอังกฤษอย่างปีนังและสิงคโปร์ สถาปัตยกรรมรูปแบบนี้พบเห็นมากในเมืองท่าต่าง ๆ ของภาคใต้ เช่น สงขลา ปัตตานี ตรัง ระนอง พังงา และโดยเฉพาะภูเก็ต องค์ประกอบของงานออกแบบตามสไตล์ยุโรปนั้น เห็นได้ในสิ่งก่อสร้างหลากหลาย ตั้งแต่บ้านพักกิ่งร้านค้า (ตึกแถว) คลุหาสน์ สถานที่ราชการ กระทั่งอุโบสถของพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเครื่องมือวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม การสังเกตโดยตรง และการวิเคราะห์เอกสาร มีประชากรที่ศึกษา จำนวน 28 คน สำหรับการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มได้จัดขึ้น 2 ครั้ง โดยผู้เข้าร่วมประชุมมาจากสมาคมธุรกิจสปาและตัวแทนธุรกิจสปาจาก 3 พื้นที่ จำนวน 8 สถานประกอบการในแต่ละครั้ง ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีการกำหนดตัวเลขของกลุ่มประชากรที่แน่นอน หากแต่ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เพื่อความรู้และความเข้าใจเชิงลึกในปรากฏการณ์จริง และปรากฏการณ์นั้น คือ การออกแบบและพัฒนาลักษณะเด่นโครงสร้างทางกายภาพเพื่อสร้างการตอบรับและจดจำสินค้าและบริการในการดำเนินธุรกิจสปา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบสถาปัตยกรรมและลักษณะเด่นทางโครงสร้างกายภาพของธุรกิจสปา มีเครื่องมือย่อย 3 เครื่องมือ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ การสัมภาษณ์เชิงลึกนี้มีการขออนุญาตข้อมูลประกอบประกอบ คือ แบบสัมภาษณ์ เทปบันทึกเสียง กระดาษปากกาเป็นต้น ในการสัมภาษณ์ทุกครั้งมีการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการถอดเทป

2. การสังเกตโดยตรง การสังเกตโดยตรงถูกนำมาใช้เพื่อสำรวจข้อมูลสภาพทั่วไป ทางด้านกายภาพด้านสถาปัตยกรรมในอาคารและสิ่งก่อสร้างโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สถาปัตยกรรมที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ตลอดจนวิถีชีวิตท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐาน และเพื่อเพิ่มความเข้าใจของการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีการถ่ายรูป (Photo-taking) เพื่อบันทึกภาพและการสังเกตในสมุดบันทึกความจำ โดยกระบวนการนี้ได้ดำเนินการลงพื้นที่สังเกตโดยตรงกับสปาประเภท Day Spa ที่เป็นสมาชิกของสมาคมธุรกิจสปา จังหวัดภูเก็ต มีลักษณะพื้นที่เป็นของตนเอง ไม่รวม

ธุรกิจสปาที่อยู่ในห้องแถวหรืออยู่ในอาคารที่มีรูปแบบพื้นถิ่น

3. การวิเคราะห์เอกสาร ศึกษาค้นคว้าเอกสารท้องถิ่น รายงานประจำปีของหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรม ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รายงานการประชุมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้ส่งจดหมายขอความอนุเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นทางการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งการเปรียบเทียบข้อมูล และตีความข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ประชากรและตัวอย่าง

ผู้วิจัยศึกษาจำนวนประชากรจากความเกี่ยวข้องต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยใช้ฐานจากแนวคิดและอิทธิพลจากทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Hall, 2008) ทั้งนี้ จากการผสมผสานทฤษฎีและหลักการประกอบธุรกิจสปา ผู้วิจัยสามารถกำหนดขนาดของผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกในเบื้องต้น 5 ภาควิชา 40 คน ทั้งนี้ ได้ตัดทอนกลุ่มคนที่คล้ายคลึงกันออก จนถึงขนาดประชากรสุดท้ายที่ 28 คน โดยมีรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ภาควิชา ดังนี้

1. กลุ่มธุรกิจสปาเอกชนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน
2. กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจสปาท้องถิ่น จำนวน 5 คน
3. กลุ่มผู้นำชุมชนด้านประวัติศาสตร์และประเพณี จำนวน 6 คน
4. กลุ่มนักวิชาการสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว จำนวน 6 คน
5. กลุ่มหน่วยงานการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน

สำหรับการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มเป็น 2 แบบ คือ

1. เลือกธุรกิจที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ 3 อำเภอ
2. การใช้วิธีการ Snowball โดยสมาคมธุรกิจสปาเป็นผู้ประสานงานและติดต่อ

ทั้งนี้ การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มทั้ง 2 ครั้ง มีตัวแทนจากสมาคมธุรกิจสปาและตัวแทนธุรกิจสปา

8 แห่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งเป็นหมวดหมู่ และมีขั้นตอนดังนี้

1. ถอดเทปข้อความแบบตัวต่อตัวและอ่านอย่างละเอียดหลาย ๆ รอบ
2. จัดแยกประเภทข้อมูลเป็นแฟ้มข้อมูล
3. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแต่ละแฟ้มข้อมูล
4. นำหัวข้อย่อมาตีความและปรับเปลี่ยนจนได้ข้อสรุป อธิบายความหมาย ปรับข้อมูลโดยอาศัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์แบบสร้างหมวดหมู่ (Thematic Analysis) และสร้างข้อสรุปหรือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ที่ได้จากการสังเกต แล้วจัดบันทึก ซึ่งวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้รับอิทธิพลจากวิธีการของ สุกงศ์ จันทวานิช (2547) เป็นแบบอย่างในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยและการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสรุปและอภิปรายประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประเด็น คือ 1) เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและธุรกิจสถาในจังหวัดภูเก็ต 2) การพัฒนาภาพลักษณ์ของธุรกิจสถาจากลักษณะเด่นทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต และ 3) รูปแบบทางเลือกเพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสถาในจังหวัดภูเก็ต

เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและธุรกิจสถาในจังหวัดภูเก็ต

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นไปทิศทางเดียวกัน โดยมีจำนวน 20 คน จากผู้ให้ข้อมูล 28 คน คือ จังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีวัฒนธรรมหลัก 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวัฒนธรรมไทยพุทธ 2) วัฒนธรรมไทยจีน และ 3) วัฒนธรรมไทยมุสลิม ที่ผสมผสานและสอดคล้องกัน ส่งผลให้จำแนกอัตลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ตได้ยาก แต่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลของธุรกิจการค้าและเมืองท่าในอดีตของจังหวัดภูเก็ตที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมออกเป็น 2 แบบ คือ 1) สถาปัตยกรรมตามสภาพแวดล้อมท้องถิ่น และ 2) สถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอื่น เช่น จีนและอาณานิคม สามารถแบ่งกลุ่มแนวคิดสถาปัตยกรรมจังหวัดภูเก็ตเป็น 4 ประเด็นย่อยที่อาจประกอบด้วย 1) รูปแบบชิโนยูโรเปียน 2) รูปแบบวัฒนธรรม 3) รูปแบบทะเล และ 4) รูปแบบธรรมชาติ สำหรับรูปแบบชิโนยูโรเปียน โดยยกตัวอย่างคำกล่าวของนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมที่กล่าวว่า “สถาปัตยกรรมเด่นที่ภูเก็ต คือ สถาปัตยกรรมจีนที่ผสมผสานกับอิทธิพลโปรตุเกส โดยเฉพาะการออกแบบของย่านเมืองเก่าในตัวเมืองจังหวัดภูเก็ต ศาลเจ้าจีน องค์ประกอบของศิลปะจีน และสี เป็นต้น” ทั้งนี้ ผลการศึกษายังพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมไทยมีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะรูปแบบของวัดและกลิ่นอายแบบไทย สถาปัตยกรรมไทยภาคใต้ เช่น สีเส้นจากผ้าไทยลายไทยผ้าบาติกและอาหารไทย เป็นต้น ทั้งนี้ยังพบว่า รูปแบบธรรมชาติ เช่น ทะเลอันดามัน ทรายเปลือกหอยและมะพร้าว มีอิทธิพลต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมในจังหวัดภูเก็ตปัจจุบัน สำหรับด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสถาในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสถาโดยแบ่งได้เป็น 5 แนวคิด คือ 1) ตามลักษณะการทำงานของธุรกิจสถา (3 คน) 2) การออกแบบโดยได้รับอิทธิพลจากเจ้าของธุรกิจ (5 คน) 3) การออกแบบจากอิทธิพลวัฒนธรรมของไทย (7 คน) 4) การออกแบบโดยอิทธิพลจากชิโนยูโรเปียน (6 คน) และ 5) การออกแบบโดยอิทธิพลธรรมชาติในท้องถิ่น (7 คน) โดยมีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสถาจะสัมพันธ์กับลักษณะการทำงานของธุรกิจและอิทธิพลการออกแบบจากเจ้าของธุรกิจ โดยส่วนมากธุรกิจสถาควรออกแบบตามโครงสร้างตามหน้าที่ เช่น การออกแบบอาคาร ห้องนวด อาคารชาวน้ำ และห้องโถงต้อนรับแขก เป็นต้น สำหรับอิทธิพลของเจ้าของธุรกิจมีบทบาทกับรายละเอียดของการตกแต่งเป็นอย่างมาก เช่น ธรรมชาติ ทะเล วัฒนธรรมไทย และชิโนยูโรเปียน เป็นต้น ทั้งนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสถาสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทย เช่น เน้นเรือนไม้เรือนไทยและลายไทย โดยปรากฏว่ามีการออกแบบตกแต่งแบบภาคใต้ เช่น การใช้ผ้าบาติก ผ้าปาเต๊ะ และเน้นการตกแต่งที่สร้างความรู้สึกใกล้ชิดกับธรรมชาติ โดยสามารถแบ่งการตกแต่งออกเป็น 4 แนวคิด ดังนี้ คือ 1) การตกแต่งโดยเน้นภูมิทัศน์ 2) การตกแต่งโดยใช้วัสดุธรรมชาติ 3) การตกแต่งโดยใช้วัสดุท้องถิ่น และ 4) การตกแต่งโดย

ใช้กลิ่น ซึ่งพบว่าตัวแทนของทุกภาคให้ความสำคัญต่อกลิ่นของสปาที่เป็นองค์ประกอบในการตกแต่งที่ทำให้เกิดบรรยากาศและมโนภาพได้ง่ายต่อผู้ให้บริการ ทั้งนี้ กลุ่มธุรกิจสปาเอกชน สปาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ธุรกิจสปาตกแต่งโดยการออกแบบภูมิทัศน์ไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทะเล สวน อารยธรรมจีน และอารยธรรมไทย โดยการตกแต่งของธุรกิจสปาให้ความสำคัญกับการมองเห็น การได้กลิ่น ในการสร้างความประทับใจของผู้ให้บริการ

การพัฒนาภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาจังหวัดภูเก็ต

ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจสปาสามารถพัฒนาภาพลักษณ์ได้ 4 รูปแบบใหญ่ คือ “ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต (8 คน)” “ท้องทะเลอันดามัน (12 คน)” “ศิลปวัฒนธรรมไทย (2 คน)” และ “อารยธรรมภาคใต้ (6 คน)” โดยการสร้างอัตลักษณ์ของธุรกิจสปาจังหวัดภูเก็ต คือ การใช้ประโยชน์จากรูปทรงและวัสดุทางได้ เช่น ฟ้าบาติก และใช้ประโยชน์จากศิลปวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต เช่น สถาปัตยกรรมแบบชิโนยูโรเปียนที่มีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของธุรกิจสปาหลายแห่ง สำหรับแนวคิดด้านศิลปวัฒนธรรมไทย คือ การใช้รูปทรงที่เกี่ยวกับวัด บ้านของไทย และเรือนไทย สำหรับแนวคิดด้านท้องทะเลอันดามัน คือ การเน้นการสร้างอัตลักษณ์ที่เกี่ยวกับน้ำทะเลทราย และดินมะพร้าว หรือสามารถอาศัยการบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้ได้อัตลักษณ์ในการออกแบบไปในทิศทางเดียวกัน สถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาที่เน้นการแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของสปาในจังหวัดภูเก็ตอันเป็นผลมาจากความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต เช่น อิทธิพลวัฒนธรรมไทย อิทธิพลของธรรมชาติในพื้นที่อันดามัน และอิทธิพลของอารยธรรมจีนผสมผสานกัน

ด้านโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม ผลการศึกษาพบว่าแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แนวคิดว่าองค์ประกอบโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาควรเป็นไปตามโครงสร้างตามหน้าที่ (16 คน) โดยอธิบายเพิ่มเติมถึงอาคาร เรือน ห้อง และพื้นที่ที่ใช้ในการชำระล้าง อบ นวด พักผ่อน รับแขก เป็นต้น สำหรับแบบที่ 2 คือ แนวคิดว่าองค์ประกอบโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาควรประกอบด้วย โครงสร้างที่มีหน้าที่ในการสร้างความประทับใจในรูปแบบต่าง ๆ (12 คน) เช่น ห้องเสริมสวย ห้องรับแขก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ธุรกิจสปาไม่เน้นโครงสร้างทางกายภาพเป็นหลัก แต่เน้นการตกแต่งและเน้นความเป็นธรรมชาติ สามารถมองวิวทิวทัศน์และสัมผัสบรรยากาศของท้องทะเลอันดามันได้ โดยควรมีการจัดสภาพแวดล้อมของธุรกิจสปาให้เข้ากับธรรมชาติของจังหวัดภูเก็ตให้มากที่สุด เช่น การสร้างบรรยากาศอันดามัน ทะเล ต้นไม้ที่เน้นความสามารถในการมองเห็นต้นไม้ วิวทิวทัศน์ ทะเล เพื่อเน้นบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นต้น ผลการศึกษายังพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับพืชพันธุ์ธรรมชาติสำคัญต่อการออกแบบธุรกิจสปา หมายความว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมภูมิทัศน์ที่ใช้ประโยชน์จากพืชพรรณธรรมชาติให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ ทำลายธรรมชาติน้อยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยควรออกแบบให้เข้ากับพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดภูเก็ตที่อยู่ในเขตร้อนชื้น มีฝนตกหนัก รวมถึงควรออกแบบให้รู้สึกเย็นสบาย โดยเน้นตั้งแต่การใช้สีโทนเย็นเขียว ฟ้า ที่สอดคล้องกับบรรยากาศและควรมีการออกแบบที่ทำให้มีหลายมิติและมีช่องลมพัดผ่านเพื่อให้เกิดความรู้สึกเย็นสบาย

ผลการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจของการใช้ที่ว่างเพื่อความต้องการทางกาย โดยให้ความสำคัญ

กับการมองเห็นและการสัมผัสได้เช่น การออกแบบให้สามารถมองเห็นต้นไม้และทะเล การใช้กลิ่นในการช่วยสร้างบรรยากาศ การใช้รูปทะเล ทราย ผ้าม่าน ในการสร้างความรู้สึกสัมผัสได้ของลักษณะท้องถิ่นภาคใต้ เป็นต้น สำหรับประเด็นการใช้พื้นที่ว่างเพื่อความต้องการทางใจ เช่น การใช้เสียงในการสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย การใช้สีในการสร้างความรู้สึก ตลอดจนการพิจารณาอิทธิพลความเชื่อของจีน เช่น ฮวงจุ้ยในการตกแต่งและออกแบบ และการใช้ลายดอกไม้ ลายสัตว์มงคล และ โทนสีทอง เพื่อความหมายที่ดีและความสบายใจ โดยผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าแบ่งแนวคิดออกเป็น 2 ประเด็น โดยด้านวัสดุในการก่อสร้างควรใช้เทคโนโลยีในการสร้างการมองเห็นธรรมชาติ ท้องฟ้า และท้องทะเล เช่น กระฉก ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรเน้นวัสดุที่กันความร้อน ทำให้รู้สึกเย็นสบายและผ่อนคลายด้วย สำหรับวัสดุในการตกแต่งควรใช้เทคโนโลยีในการสร้างความทันสมัยด้านการสร้างบรรยากาศในธุรกิจสปา เช่น เสียง กลิ่น สี โดยตัวแทนผู้นำชุมชนได้อธิบายไว้ว่า ด้านเทคโนโลยีเสียงควรสร้างเสียงคลื่น เสียงธรรมชาติ หรือความสามารถในการส่งกลิ่นกับบรรยากาศหรือกลิ่นอายของทะเล เพื่อความผ่อนคลาย

ส่วนองค์ประกอบด้านความงาม ผลการศึกษาพบการให้ความสำคัญใน 2 ประเด็น คือ 1) การสร้างความงดงาม (7 คน) ซึ่งหมายถึงการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่สร้างความประทับใจในรูปลักษณะของอาคาร เรือน และห้องต่าง ๆ โดยไม่จำกัดลักษณะของการตกแต่งว่าเป็นไทยประยุกต์ สถาปัตยกรรมชิโน-ยูโรเปียน หรืออารยธรรมท้องถิ่นภาคใต้ แต่ให้เน้นความประณีต ความสวยงามของการออกแบบ และ 2) การสร้างลักษณะเด่น คือ การสร้างอัตลักษณ์ของตนเองในธุรกิจสปาเพื่อการสร้างการรับรู้และการจดจำ (21 คน) เนื่องจากธุรกิจสปาต้องสร้างความเป็นตนเองในรูปแบบที่แตกต่างกันไปอย่างไรก็ตาม ธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตควรร่วมมือกันในการสร้างลักษณะเด่นไปในทิศทางเดียวกันได้ โดยใช้แนวคิดท้องทะเล และแนวคิดการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายของจังหวัดภูเก็ต เช่น ไทย จีน มุสลิม และภาคใต้เฉพาะท้องถิ่น เพื่อร่วมสร้างลักษณะเด่นของการออกแบบสถาปัตยกรรมในจังหวัดภูเก็ต

รูปแบบทางเลือกเพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต

ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาควรสอดคล้องกับธรรมชาติในท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต เช่น อัตลักษณ์เรือนไทยภาคใต้ สถาปัตยกรรมชิโนยูโรเปียน การใช้ผ้าปาเต๊ะ และ ผ้าม่าน เป็นต้น โดยเน้นองค์ประกอบทางทะเล และองค์ประกอบของน้ำ สีฟ้า และสีท้องทะเล ตลอดจนการใช้ต้นไม้และดอกไม้ เป็นการสร้างความรู้สึกและสัมผัสทางธรรมชาติ ทางเลือกด้านโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมการออกแบบของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตสามารถทำได้ 2 ลักษณะที่สำคัญ คือ 1) อิงธรรมชาติ (12 คน) เช่น ท้องฟ้า ทะเล ต้นไม้ ดอกไม้ เป็นต้น และ 2) อิงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (18 คน) โดยนำองค์ประกอบจังหวัดภูเก็ต (Phuket Elements) เข้ามาสร้างสรรค์ในงานสถาปัตยกรรม โดยสามารถสรุปการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมต่อธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต ได้ดังนี้

1. รูป คือ การใช้องค์ประกอบจังหวัดภูเก็ต เช่น การใช้กระฉกสี การใช้ลวดลายผีเสื้อ การออกแบบหัวเสาผสมรูปแบบอาณานิคม การออกแบบช่องลมในรูปค้ำควา 8 ตัว และการใช้สีทองจากศิลปะจีนในการออกแบบด้านสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปา ตลอดจนการใช้ดอกไม้เพื่องฟ้าซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดภูเก็ต และการใช้ต้นปาล์มหลังขาวในการสร้างอัตลักษณ์ทางภูมิสถาปัตยกรรมให้กับธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต

2. รส คือ การใช้สับปะรด และขมิ้น เพื่อสร้างความโดดเด่นของจังหวัดภูเก็ต และอารยธรรมของท้องถิ่นภาคใต้ในธุรกิจสปา เช่น เครื่องดื่ม และอาหารสุขภาพ เป็นต้น

3. กลิ่น คือ การใช้องค์ประกอบทางธรรมชาติที่เป็นกลางของวัฒนธรรมไทย เช่น กลิ่นตะไคร้ กลิ่นมะนาว และกลิ่นสับปะรด เป็นต้น

4. เสียง คือ การใช้เทคโนโลยีด้านเสียงที่เน้นวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ดนตรีบรรเลงเพื่อการผ่อนคลาย โดยการใช้เสียงใหม่โมเดิร์นเป็นต้นแบบ กล่าวคือ การพัฒนาดนตรีและทำนองที่ร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยพัฒนาต่อยอดในอนาคต

5. สัมผัส คือ การประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต เช่น น้ำยางพาราที่สามารถพัฒนาเป็นน้ำมันนวดตัว นวดหน้า ซึ่งต้องอาศัยผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มารับรอง ตลอดจนขมิ้นที่สามารถนำมาใช้ในการนวด การขัดตัวได้

การออกแบบทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาโดยเน้นองค์ประกอบทั้ง 5 เหล่านี้ เป็นการสร้างลักษณะเด่นให้กับรูปแบบทางกายภาพของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตที่สอดคล้องกับธรรมชาติท้องถิ่น และการผสมผสานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ตได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม แนวคิดการออกแบบทางสถาปัตยกรรมธุรกิจสปาให้บูรณาการและประยุกต์ใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอารยธรรมหลากหลายในจังหวัดภูเก็ต เช่น การผสมผสานวัฒนธรรมภาคใต้ วัฒนธรรมชาวเล อารยธรรมจีน และวัฒนธรรมอันดามัน ต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคี ตลอดจนการมีเจ้าภาพในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ร่วมเพื่อการสร้างลักษณะเด่นทางกายภาพเพื่อสร้างการรับรู้การจดจำอันจะนำไปสู่การจรรีกรักดีต่อสินค้าและบริการของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ทางกายภาพดังกล่าวเผชิญกับความขาดแคลนในความร่วมมือทางธุรกิจ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ โดยสามารถยกตัวอย่างจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า “ร่วมมือกันค่อนข้างยาก” “ขาดภาควิธีร่วมทางธุรกิจ” และ “ต่างคนต่างทำ” เป็นต้น

อภิปรายผล

การออกแบบทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบของท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต โดยสามารถสรุปลักษณะการออกแบบได้ 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปา และปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมธุรกิจสปา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบของธุรกิจสปา มี 4 องค์ประกอบ คือ

1.1 หน้าที่ใช้งานเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ ประจักษ์สานต์, ดนัย นิลสกุล, และจักรกริช พรหมราษฎร์ (2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพและการจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวของเจ้าบ้านและผู้มาเยือน โดยศึกษา 3 กรณีศึกษา คือ ตำบลเขาตอก จังหวัดบุรีรัมย์ ตำบลสวาย จังหวัดสุรินทร์ และตำบลระแงง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยได้เสนอมาตรการส่งเสริมและแนวทางการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยว คือ การกำหนดขอบเขต กิจกรรม ความสูง ระยะห่าง

มุมมอง รูปแบบ เอกลักษณ์พื้นถิ่น การใช้วัสดุก่อสร้าง สีสนั ที่ส่งเสริมบรรยากาศในการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอีสานใต้

1.2 อิทธิพลจากวัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับ พรพรรณ วีระปริยากร (2550) นรินทร์ ทองอรุณ (2553) และ สถาปนา กิตติกุล (2551) โดยจากการวิเคราะห์ผลงานวิจัยทั้งสามเล่มพบว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและบริการจะเน้นไปในทิศทางการออกแบบเพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเน้นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน หรืออิทธิพลของพุทธศาสนากับสถาปัตยกรรม

1.3 อิทธิพลจากธรรมชาติ ที่เน้นการออกแบบที่สัมพันธ์กับธรรมชาติมากที่สุด ทั้งการเลือกใช้วัสดุ การออกแบบด้าน โครงสร้างกายภาพที่ใกล้เคียงกับธรรมชาติ ตลอดจนการเลือกสถานที่ตั้งใกล้พื้นที่ธรรมชาติ (ธิดาสิริ ภัทรากาญจน์, ม.ป.ป.)

1.4 อิทธิพลจากเจ้าของธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความชอบส่วนบุคคลที่อาจสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยลักษณะดังกล่าวมักพบในธุรกิจสปาที่เป็นธุรกิจแบบเจ้าของคนเดียว

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมธุรกิจสปา

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมธุรกิจสปา มี 7 องค์ประกอบ คือ

2.1 อิทธิพลขีโนยูโรเปียน ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ เทพจิตร (ม.ป.ป.) ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตึกเก่าสไตล์ขีโนยูโรเปียนที่ควรได้รับการอนุรักษ์ในฝั่งอันดามัน นับเป็นส่วนหนึ่งของกลิ่นอายที่มีมูลค่าดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการ

2.2 ปัจจัยทางความรู้สึกและจิตวิทยา จากการศึกษาพบว่าลักษณะการตกแต่งของธุรกิจสปาเน้นองค์ประกอบด้านการสร้างความรู้สึกร โดยเน้นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างกาย ความคิด จิตใจ และจิตวิญญาณ เช่น การใช้กลิ่นจากพืชพันธุ์ทางธรรมชาติ รูปภาพ ดอกไม้ ต้นไม้ และวัสดุท้องถิ่น เช่น ผ้าบาติก ผ้าปาเต๊ะ เป็นต้น

2.3 ปัจจัยความเชื่อและฮวงจุ้ย การตกแต่งของธุรกิจสปาได้รับอิทธิพลศาสตร์ความเชื่อจากประเทศจีนหรือที่หรือรู้จักกันว่าฮวงจุ้ย ซึ่งหมายถึงศาสตร์และศิลป์ของชาวจีนโบราณในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจและนิยมนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจ เช่น การสร้างสระน้ำ ตำแหน่งที่วางน้ำพุ เป็นต้น โดยผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ชูพงษ์ ทองคำสมุทร (2555) ที่กล่าวว่า การก่อสร้างสถาปัตยกรรมในด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันอาจขัดแย้งหรือสอดคล้องกับหลักของเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ โดยสาเหตุมาจากสภาพพื้นที่ สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีร่องรอยอารยธรรมอาณาจักรมอญและวิถีชีวิตแบบชาวจีนอยู่มาก สำนักงานจังหวัดภูเก็ต (2560) อธิบายเกี่ยวกับลักษณะประชากรท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ตว่าประกอบไปด้วยคนไทยเชื้อสายจีนมากถึงร้อยละ 30 ด้วยเหตุนี้ฮวงจุ้ยจึงถือเป็นแนวปฏิบัติทางการก่อสร้างและออกแบบทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจการค้าในจังหวัดภูเก็ต รวมถึงธุรกิจสปาด้วย

2.4 ปัจจัยความเป็นธรรมชาติ ธุรกิจสปาให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เข้ากับธรรมชาติและเน้นการสร้างบรรยากาศและความรู้สึกให้มีกลิ่นอายของธรรมชาติมากที่สุด เช่น

การใช้สวนและต้นไม้ในแบบสถาปัตยกรรม การใช้ไม้และสาขาน้ำในการสร้างสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การใช้ดอกไม้ในการสร้างความงามทางธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากทิวทัศน์ในบริเวณใกล้เคียง เช่น ทراسات เสาหิน ลาน และสวน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2546) ที่กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติเป็นตัวกำหนดลักษณะสถาปัตยกรรมในการออกแบบอาคาร ทั้งนี้ ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยสภาพแวดล้อมที่ดีควรสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเสมอ

2.5 ปัจจัยด้านองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุพื้นบ้านภาคใต้ เช่น ฝ้ายดิบ และผ้าปาเต๊ะปักลายภาพศิลปะไทย ตัวเลขไทย แนวคิดทางพุทธศาสนา รวมถึงอิทธิพลวิถีชีวิตชาวจีน ซึ่งเห็นได้จากการออกแบบสไตล์ชิโนยูโรเปียนของชุมชนในหลายแห่ง ทั้งนี้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ เลอสม สถาปิตานนท์ (2555) ที่ศึกษาอิทธิพลของศาสนาต่อสถาปัตยกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เจดีย์ พระพุทธรูป ธรรมจักร และเนื้อเรื่องตามพระไตรปิฎก เป็นต้น และ ปิงคส์สวัสดิ์ อัมระนันท์ (2545) ที่ให้ความสำคัญกับอิทธิพลวิถีชีวิตของท้องถิ่นกับสถาปัตยกรรม เช่น อารยธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต เป็นต้น

2.6 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ชุมชนให้ความสำคัญกับการก่อสร้างและการออกแบบไม่ซับซ้อนเหมือนกับการออกแบบอาคารทั่วไป ทั้งนี้ องค์ประกอบทางเทคโนโลยีที่พบมากที่สุดในชุมชนคือการเลือกใช้วัสดุก่อสร้างและวัสดุตกแต่ง เช่น วัสดุที่ป้องกันและระบายความร้อน กระเบื้องเคลือบสี กระเบื้องโมเสก เป็นต้น เป็นที่น่าสนใจว่ายังพบการใช้องค์ประกอบทางเทคโนโลยีที่ช่วยลดพลังงานและลดภาวะโลกร้อน ตลอดจนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยในชุมชน ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวควรได้รับความสนใจมากขึ้นในสภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย โรจนกานนท์ (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมกับวิกฤตภูมิอากาศโลก ซึ่งเสนอรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อลดผลกระทบสภาพภูมิอากาศโดยการหลีกเลี่ยงสถาปัตยกรรมที่สร้างง่าย ต้นทุนต่ำ แต่เน้นการออกแบบอาคารที่ประหยัดพลังงานและใช้วัสดุก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพสูง อำนวยความสะดวกต่อความพยายามในการแก้ปัญหาโลกร้อน ทั้งนี้ การใช้พื้นที่สีเขียวควรระมัดระวังการนำพืชพรรณต่างถิ่นเข้ามาปลูกและประดับ ซึ่งสร้างผลกระทบต่อสมดุลของพืชพรรณเดิม การออกแบบควรมีความรู้ด้านระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และควรปรับแนวคิดในการออกแบบเพื่อรองรับผลกระทบที่คาดว่าจะรุนแรงขึ้นในอนาคต

2.7 ปัจจัยด้านความงาม ชุมชนให้ความสำคัญองค์ประกอบทางความงามที่หลากหลายแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเจ้าของกิจการ วัตถุประสงค์ และสถานที่ตั้งของชุมชน ทั้งนี้ สามารถจำแนกจากผลการศึกษาได้ 2 องค์ประกอบทางความงามของชุมชน คือ 1) ความสวยงาม (Stylish) และ 2) ความโดดเด่นเฉพาะตัว (Signature) ซึ่งผลศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาดที่เน้นการสร้างภาพลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน (สุชนนิ เมธิโยธิน, ม.ป.ป.)

องค์ประกอบสำคัญที่ได้จากการศึกษา คือ องค์ประกอบทางความรู้สึก ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของลักษณะเพิ่มเติมอีก 5 ลักษณะ คือ 1) ความสงบ (Serenity) 2) ความสะอาด (Sanitation)

3) ความสบาย (Soothing) 4) ความปลอดภัย (Safety) และ 5) การเข้าถึงธรรมชาติ (Setting) ทั้งนี้ ข้อค้นพบดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญของความสงบ ความสบาย และความสะอาดของธุรกิจท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2555)

ในภาพรวมด้านการออกแบบและก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม ธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตพบว่าความร่วมมือในด้านการสร้างอัตลักษณ์และลักษณะเด่นร่วมกันยังมีน้อย การประกอบธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตเป็นการบริหารจัดการในภาวะที่มีการแข่งขันสูง ความร่วมมือทางการค้ายังมีน้อย ในขณะเดียวกันธุรกิจสปายังเผชิญกับเงื่อนไขทางกฎหมายในลักษณะต่างๆ ตลอดจนปัญหาการขาดแคลน และการโยกย้ายแรงงานฝีมือของธุรกิจสปาเป็นจำนวนมากอีกด้วย ทั้งนี้ พบว่า ธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตที่ไม่ได้จัดตั้งอย่างถูกกฎหมายมีมากกว่าที่จัดตั้งอย่างถูกกฎหมาย เป็นเหตุผลให้เกิดความร่วมมือทางธุรกิจน้อย ส่งผลต่อความหลากหลายในงานบริการ มาตรฐาน ตลอดจนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมด้วย ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นถึงการขาดความเชื่อมโยงของธุรกิจสปาในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศที่พบปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างธุรกิจการท่องเที่ยวในหลายลักษณะ อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมของธุรกิจและแหล่งท่องเที่ยวนั้น (อรไท ครุฑเวโซ, นิตินัย หน่น้ำ, วรพจน์ ศรีสุข, และ พฤติยาพร มณีรัตน์, 2554; Lamoureux, 2011) ผลการศึกษายังค้นพบที่มีความสับสนในอัตลักษณ์และลักษณะเด่นของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ตลอดจนยังขาดการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตที่เด่นชัดโดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากกว่าการศึกษาอัตลักษณ์ตัวตนของจังหวัด รวมไปถึงการอนุรักษ์ และทำนุบำรุงมรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้หมายถึงรวมถึงมรดกทางสถาปัตยกรรมของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชงชัย โรจนกันต์ (2553) ที่ค้นพบว่าเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอาจส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่ การขาดแคลนการศึกษาด้านอัตลักษณ์และลักษณะเด่นทางศิลปวัฒนธรรมท่ามกลางความหลากหลายของอารยธรรมในจังหวัดภูเก็ต จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานเจ้าภาพเพื่อการดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของตน เพราะมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้คือสัญลักษณ์ให้ผู้คนในสังคมมีคุณภาพ มีสติปัญญา มีศีลธรรม และมีความภูมิใจในความเป็นชาติด้านเมืองของตน

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมลักษณะเด่นทางกายภาพของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตเพื่อต่อยอดภาพลักษณ์และสร้างการจดจำ โดยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับด้านโครงสร้างตามหน้าที่ของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางธรรมชาติ

การออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปา ควรเน้นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้านภูมิอากาศให้เป็นตัวกำหนดโครงสร้างทางกายภาพของอาคาร ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงอุณหภูมิ ปริมาณฝน ลักษณะพืชพรรณ และลักษณะดิน เพื่อให้สถาปัตยกรรมเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ ทั้งนี้ ให้นเน้นการเข้าถึงธรรมชาติเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายในการใช้บริการธุรกิจสปา

2. องค์ประกอบทางกายภาพ

งานสถาปัตยกรรมผู้ออกแบบจำเป็นต้องพิจารณาสัดส่วนและพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งจะเป็นสิ่งกำหนดที่ว่าง และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่ของธุรกิจนั้น ๆ โดยในธุรกิจสปาควรให้ความสำคัญกับที่ว่าง ขนาด ความสมดุลย์ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เน้นการผ่อนคลาย โดยเฉพาะในห้องนวด ทั้งนี้ ควรศึกษาความต้องการทางวัฒนธรรม เพื่อป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

3. องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม

การออกแบบธุรกิจสปาควรพิจารณาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ รวมไปถึงที่ตั้ง ที่ดิน และระบบสาธารณูปโภค เช่น การออกแบบให้สอดคล้องกับเรื่องราว ความเชื่อ และอารยธรรมฝั่งอันดามันของจังหวัดภูเก็ต การเลือกใช้สี และวัสดุที่สื่อถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด

4. องค์ประกอบทางเทคโนโลยี

การออกแบบสถาปัตยกรรมสำหรับโครงสร้างตามหน้าที่ของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตควรคำนึงถึงเทคโนโลยีการก่อสร้างและระบบวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเลือกใช้วัสดุก่อสร้าง และวัสดุตกแต่งที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงความสอดคล้องกับพื้นที่ และงบประมาณในการก่อสร้าง โดยองค์ประกอบทางเทคโนโลยีที่สำคัญในธุรกิจสปา คือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการตกแต่งและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น วัสดุประหยัดพลังงาน และลดภาวะโลกร้อน เป็นต้น

5. องค์ประกอบทางความงาม

การสร้าง ความงามให้กับโครงสร้างตามหน้าที่ของธุรกิจสปาเป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้ออกแบบจึงควรสร้างความดึงดูดและความรู้สึกสัมผัสและสอดคล้องประสานด้วยการยึดหลักพื้นฐานทางศิลปะ เช่น สี เส้น และจุด เป็นต้น ทั้งนี้ ธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตควรให้ความสำคัญสัมพันธ์กับศิลปะ และความงามเฉพาะถิ่นของภาคใต้ ซึ่งเน้นสีสดที่แสดงถึงความมั่นคงแข็งแรงและความงามประณีตเข้าไว้ด้วยกัน โดยศิลปะที่มีอิทธิพลมากที่สุด เช่น ชินโยโรเปียน และศิลปะภาคใต้ (บาติก ปาเต๊ะ หนังตะลุง และโนรา) เป็นต้น

สำหรับด้านความรู้สึกของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต แบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางธรรมชาติ

การออกแบบสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาควรสร้างความรู้สึกละเลาะผ่อนคลายความเป็นอยู่ให้เกิดที่ฉายภาพทะเล ชายฝั่ง ทราย หิน น้ำ พืชพรรณและดอกไม้เขตร้อน และประกอบไปด้วยองค์ประกอบภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรมชิโนโยโรเปียน ลวดลายจีน ลายผีเสื้อ และค้างคาว เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางกายภาพ

งานสถาปัตยกรรมเพื่อธุรกิจสปา ผู้ออกแบบควรสร้างความรู้สึกลื่นผ่อนคลายและใกล้ชิดธรรมชาติให้มากที่สุด โดยเน้นที่ว่าง ระบาย และอุณหภูมิให้เกิดการรับรู้ความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การสัมผัส โดยอาศัยกระจก ฝ้าม่าน มู่ลี่ ฉาก น้ำพุ หอมระเหย สมุนไพร ใบไม้ และดอกไม้

3. องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม

การออกแบบธุรกิจสปาในด้านความรู้สึกในองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมควรเน้นกลิ่นอายของอันดามันและอารยธรรมอันดามัน เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติ การใช้ผ้าบาติก การใช้ผ้าโสร่ง ผ้าปาเต๊ะ รูปภาพที่แสดงถึงลักษณะเด่นของภาคใต้ ตลอดจนลักษณะเด่นของจังหวัดอันดามัน เช่น ชุมทางเดิน และกระเบื้อง เป็นต้น

4. องค์ประกอบทางเทคโนโลยี

ควรใช้เทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุก่อสร้างที่ส่งเสริมลักษณะเด่นของท้องถิ่นและเปิดรับธรรมชาติให้ได้มากที่สุด เช่น การใช้ไม้ เรือไม้ และกระจก เป็นต้น ที่ส่งเสริมบรรยากาศท้องถิ่นและธรรมชาติของอันดามัน ตลอดจนการพัฒนาทำนองดนตรีจากเทคโนโลยี เพื่อสร้างความรู้สึกลื่นผ่อนคลายให้กับผู้ให้บริการ

5. องค์ประกอบทางความงาม

การสร้างความงามให้ธุรกิจสปาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตอาจขึ้นอยู่กับอิทธิพลของเจ้าของธุรกิจและเป้าหมายของหน่วยงาน ดังนั้น จึงควรเลือกการสร้างงามโดยสร้างการรับรู้ด้วยแนวคิดที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ หมายถึงหนึ่งธุรกิจหนึ่งแนวคิด หรือหลายแนวคิดก็ได้ แต่ควรเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการรับรู้ลักษณะเด่นของจังหวัดภูเก็ต เช่น ประวัติศาสตร์ อารยธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี วิถีชีวิตของจังหวัดภูเก็ต ท้องทะเลอันดามัน และท้องถิ่นภาคใต้ เป็นต้น

6. องค์ประกอบทางความรู้สึก

การออกแบบธุรกิจสปานอกจากการออกแบบเพื่อให้เกิดการใช้งานตามหน้าที่แล้ว ผู้ออกแบบควรทำความเข้าใจว่างานสถาปัตยกรรมไม่ได้เน้นความสวยงามเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการสร้างความรู้สึกลื่นผ่อนคลายและเข้าถึงธรรมชาติด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยใช้แนวคิดผสมผสานกับหลักเทคนิคและศิลปะเพื่อให้งานสถาปัตยกรรมสร้างความรู้สึกลึกซึ้งกับผู้ใช้บริการสปาไม่ต่ำกว่า 5S คือ 1) ความสงบ 2) ความสะอาด 3) ความสบาย 4) ความปลอดภัย และ 5) การเข้าถึงธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะดังนี้

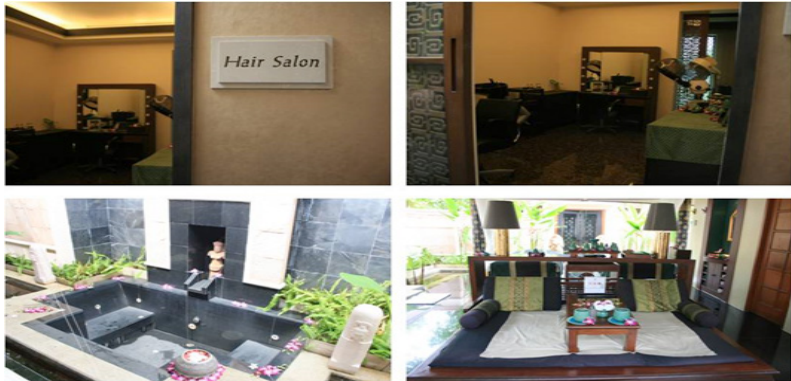
2.1 งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการตระหนักรู้หรือการรับรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมของนักท่องเที่ยวในเชิงปริมาณเพื่อหาค่าทางสถิติสนับสนุนการศึกษาในครั้งต่อไป

2.2 ควรศึกษาโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของธุรกิจสปาที่แตกต่างกัน เช่น ธุรกิจสปาในตึกแถว ในอาคาร และในบ้านเดี่ยวสมัยใหม่ เป็นต้น

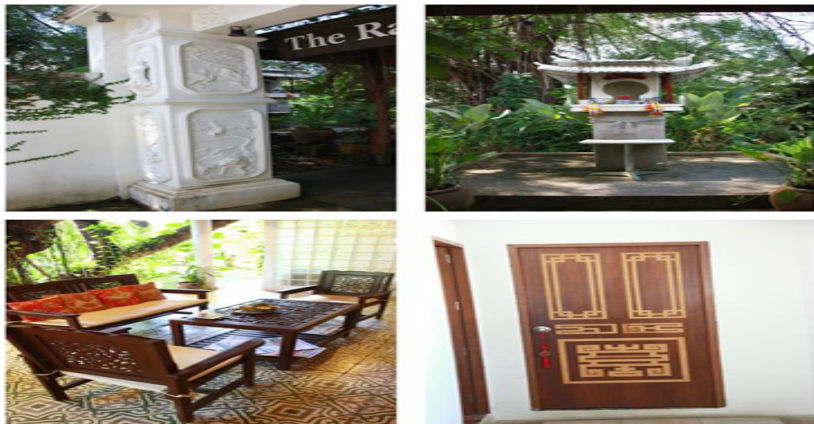
2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรการออกแบบ และวางแผนผังของธุรกิจสปาอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพประกอบงานวิจัย

การออกแบบตามหน้าที่
ของลักษณะงานสปา

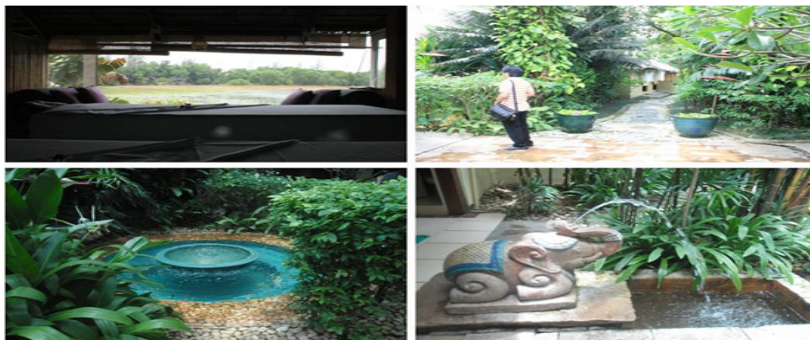
การออกแบบโดยได้รับ
อิทธิพลจาก
สถาปัตยกรรมแบบ
จีนยูโรเปียน

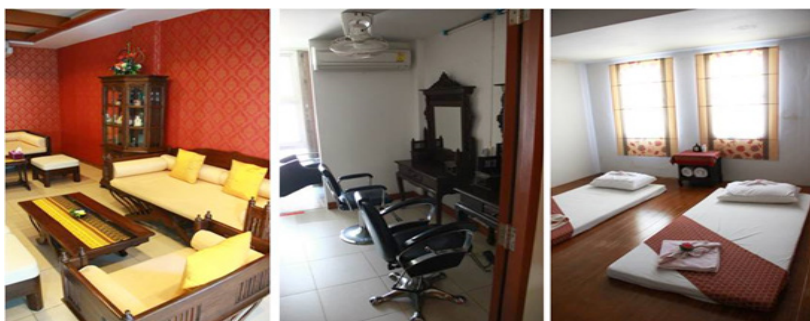
การออกแบบตาม
วัฒนธรรมไทยและ
เรือนไม้

การออกแบบเน้นความ
เป็นธรรมชาติ

การออกแบบตามความ
ต้องการของเจ้าของ
หรือผู้ลงทุน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2555). แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพฯ: กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. (2560). แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ: กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2558). พลังนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศธุรกิจไทย. *ต้นสายปลายทางธุรกิจ*, 7(31), 6-9.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2547). คู่มือผู้ดำเนินการสปาเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). Tourism situation. *TAT Review*, 2 (เมษายน - มิถุนายน), 18-25.
- กิตติพงษ์ เทพจิตร. (ม.ป.ป.). ปัญหาการอนุรักษ์ด้านสถาปัตยกรรมในพื้นที่ฝั่งอันดามันท่ามกลางกระแสการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว. จาก <http://www2.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9540000102325>
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2546). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูพงษ์ ทองคำสมุทร. (2555). *สวญัยกับการออกแบบสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย โรจนกนนท์. (2553). วิฤติภูมิอากาศโลกเปลี่ยนแปลงกับการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม. จาก <http://services.dpt.go.th>

- ธิดาสิริ ภัทรากาญจน์. (ม.ป.ป.). การประยุกต์รูปทรงธรรมชาติในการออกแบบงานสถาปัตยกรรม. จาก www.ghbhomecenter.com/journal/download.php?file
- นภารัตน์ ศรีละพันธ์. (2554). เขตการค้าเสรีอาเซียนไทย-จีน: ธุรกิจสปา / ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสปาเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรันดร์ ทองอรุณ. (2553). การจัดการองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมในสภาพแวดล้อมเสมือนของมรดกโลก อยู่ยงตาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปิงคล์สวัสดิ์ อัมระนันท์. (2545). สไตส์อันดามัน อารยธรรมคาบสมุทรสยาม. กรุงเทพฯ: ก้าว คอมมิวนิเคทีฟ จำกัด.
- พรพรรณ วีระปริยากร. (2550). แนวทางการออกแบบและการบริหารจัดการงานสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เลอสม สถาปิตานนท์. (2555). องค์ประกอบ: สถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2536). พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีตปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม.
- สถาบันพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2551). สรุปข้อมูลธุรกิจสปา 2551. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์.
- สถาปนา กิตติกุล. (2551). พุทธศาสนภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมคิด จิระทัศนกุล. (2533). พระอุโบสถและพระวิหารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สมบัติ ประจัญสานต์, ดนัย นิลสกุล, และ จักรกริช พรหมราษฎร์. (2551). แนวทางการจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2560). แผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต (พ.ศ. 2557-2560) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560). ภูเก็ต: สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. (2536). เรือนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.
- สุชนี เมธิโยธิน. (ม.ป.ป.). กลยุทธ์เพื่อการแข่งขัน. จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_12/pdf/aw17.pdf
- สุภากร จันทวานิช. (2547). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุวิทย์ เจริญสกุล. (2521). องค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.

-
- อรรถพร ฤทธิพิทักษ์, นิติพงษ์ หนองน้ำ, วรพจน์ ศรีสุข, และ พศุภยาพร มณีรัตน์. (2554). *โครงการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดภูเก็ต กรณีศึกษาชุมชนบ้านคอเอน และชุมชนบ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่*. ภูเก็ต: องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.
- Hall, M. C. (2008). *Tourism planning: Policies, processes and relationships* (2nd ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
- Lamoureux, K. M. (2011). *Success factors of cross-sector volunteer tourism partnerships involving U.S. federal land agencies* (Doctoral dissertation). The George Washington University, DC.
- The International Spa Association. (2013). *ประเภทของสปา*. Retrieved from <http://www.experienceispa.com>